

Huvudmannens och gravvårdsfirmans ansvar vid montering

Riktlinjer och arbetsformer för Centrala gravvårdskommitténs verksamhet

Centrala gravvårdskommittén (CGK) informerar och arrangerar utbildning för Sveriges begravningshuvudmän och andra verksamma i branschen. Syftet är att främja god gravkultur och säkra gravanordningar.

Kommittén

- verkar för och vidareutvecklar god gravkultur
- stödjer lokala traditioner inom kyrkogårdskulturen
- arbetar för bevarande eller återanvändande av kulturhistoriskt värdefulla gravanordningar och miljöer inom begravningsplatsen
- främjar utvecklingen av gravvårdsdesign, miljö och bestämmelser
- ger rekommendationer och riktlinjer avseende service och underhåll av äldre gravvårdar,
- utarbetar och rekommenderar monterings- och kontrollsystem för gravvårdar
- informerar om gravvårdar och dess miljö.

För att förverkliga CGK:s ändamål och uppgifter ska kommittén

- underlätta kontakter mellan leverantörer, kunder och huvudmän vid leverans av gravanordning
- vara rådgivande organ
- uppdatera anvisningar för säker montering och provning av gravanordningar
- ta fram informationsmaterial och utbildningsmaterial
- ordna utbildningar och seminarier.

Centrala gravvårdskommittén är ett ideellt samarbetsorgan, som bildades 1966, mellan Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation, Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund, Föreningen Sveriges Kyrkogårdschefer och Gravvårdsfirmornas Riksorganisation/Sveriges stenindustriförbund. Varje organisation svarar för sina kostnader.

Adress

CGK, c/o SKKF
Box 19071, 104 32 Stockholm

Denna utgåva, utgåva nummer 3, daterad 2026, utgör en uppdatering och redigering av utgåva nummer 1 och 2(2019).

Omslagsfoto: Jenny Sigeman

1. Inledning

För de anhöriga är det viktigt att gravstensmontering, textkomplettering och andra arbeten på gravplatsen kan ske så smidigt som möjligt. Begravningsplatsen är också gemensamt arbetsställe för kyrkogårdsförvaltningens och stenfirmornas personal. Av arbetsmiljöskäl behövs därför bra kommunikation mellan stenfirman och förvaltningen.

Det här dokumentet är framtaget av Centrala Gravvårdskommittén (CGK) där både kyrkogårdsförvaltningarna och gravvårdsfirmorna är representerade. Vägledningen används som stöd när firmor och förvaltningar lokalt tar fram rutiner och regler för hur arbetet på begravningsplatserna ska utföras.

2. Lagar som reglerar gravstensmontering

2.1 Begravningslagen

Det finns regler om gravanordningar i begravningslagen. Av 7 kap. framgår bland annat följande:

27 § Innan en gravanordning sätts upp, ska upplåtaren pröva om den är sådan att den kan tillåtas.

Det betyder att en ansökan alltid måste göras innan en gravanordning monteras. Förvaltningen ska dessutom ha godkänt ansökan.

28 § 1 st. När en gravanordning har blivit uppsatt, får den inte föras bort utan upplåtarens medgivande.

— — —

Det betyder att förvaltningen måste få reda på vad som ska ske med gravanordningen och ge sitt tillstånd till att den tas bort.

2.2 Arbetsmiljölagen

Av 3 kap. arbetsmiljölagen framgår bland annat följande om arbetsmiljön:

2 § 1 st. Arbetsgivaren skall vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagaren utsätts för ohälsa eller olycksfall.

— — —

Det innebär att alla tunga gravanordningar måste vara monterade på ett säkert sätt.

7 d § 1 st. Om ett fast driftsställe är gemensamt arbetsställe för flera verksamheter, är den som råder över arbetsstället ansvarig för samordningen av arbetsmiljöfrågor.

— — —

7 g § 1 st. o. 2 st. De som samtidigt, eller i tidsmässig anslutning till varandra, bedriver verksamhet på ett gemensamt arbetsställe, ska samråda och gemensamt verka för att åstadkomma tillfredsställande skyddsförhållanden. Var och en av dem ska se till att den egna verksamheten och anordningarna på det gemensamma arbetsstället inte medför att någon som arbetar där utsätts för risk, för ohälsa eller olycksfall.

— — —

Allt detta innebär att det är kyrkogårdsförvaltningen som ska samordna arbetsmiljöfrågorna, se till att skyddsanordningar inrättas och underhålls samt att skyddsregler utfärdas. Risker som enbart berör personal från gravvårdsfirman är däremot en fråga mellan företaget och deras anställda.

2.3 Ordningslagen

Ordningslagen reglerar bland annat fastighetsägarens ansvar på offentlig plats. Av kap. 3 framgår följande:

3 § 1 st. o 3 st. Brister på byggnader, ställningar, skyltar och liknande anordningar som medför risk för skada på personer eller egendom på offentlig plats, skall avhjälpas utan oskäligt dröjsmål.

— — —

Ansvaret för att åtgärderna i första stycket vidtas vilar på ägaren eller den som till följd av nyttjanderättsavtal eller på någon annan grund är i ägarens ställe.

Denna paragraf i ordningslagen tillsammans med regleringen i begravningslagen medför att det är kyrkogårdsförvaltningen som är ytterst ansvarig för att exempelvis gravvårdar är säkert monterade gentemot allmänheten. Gravrättsinnehavaren är ansvarig för att den enskilda gravvården monteras enligt CGK:s regler.

3. Säker montering

I ansökan att få montera en gravanordning är det tre obligatoriska punkter som alltid måste vara med:

1. Gravanordningens säkerhet måste garanteras.
2. Gravanordningens utseende och inskription ska framgå.
3. Gravrättsinnehavaren måste ha godkänt att monteringen sker
4. Huvudmannen ska skyndsamt återkoppla med svar till ansökaren

Svenska kyrkan har ett formulär, *Gravanordningsansökan FOR 8015*, som uppfyller dessa villkor.

För att garantera att gravanordningen är säker ska ansökan innehålla en formulering att monteringen uppfyller villkoren i Centrala gravvårdskommitténs skrift *Montering och provning av gravvårdar*.

När en befintlig gravsten ska säkras eller textkompletteras ska den kontrolleras så att den klarar villkoren i Centrala gravvårdskommitténs skrift *Instruktion för provning av gravvårdar*.

4. Övrigt

Gravvårdsfirman ska kontakta förvaltningen och ange när montering kommer att ske eller när en gravsten kommer att hämtas för komplettering. Kyrkogårdsförvaltningen ska vara behjälplig med gravkartor och markering var gravanordningen ska monteras.

Gravvårdsfirman ska inte montera gravstenar utan att ansökan har godkänts. Kyrkogårdsförvaltningen ska hantera och återkoppla ansökan skyndsamt, och snabbt be om komplettering om den är ofullständig.

För att slippa sättningar och sneda gravstenar ska en dränerad grundläggning alltid finnas intill gravstensfundamentet. Kyrkogårdsförvaltningen tillhåller vid behov makadam för detta ändamål. Makadamet ska kunna hämtas på angiven plats på kyrkogården. Överskottsmaterial ska kunna lämnas på anvisad plats inom begravningsplatsen.

Efter en kistgravsättning ska graven ha satt sig innan gravanordning monteras. Kyrkogårdsförvaltningen bör ta fram lokala regler för lämplig tidsperiod. Det är också kyrkogårdsförvaltningen som fyller på och packar jorden efter att graven har satt sig. Blomsterrabatt eller annan plantering i direkt anslutning till en gravanordning bör inte vara så djup att fundamentets stabilitet riskeras.

